

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ

Βαθμολογώντας τις προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων

*"Ουδείς δύναται να στερηθή του δικαιώματος
όπως εκπαιδευθή. [...]"*

**Άρθρο 2, Πρώτο Πρωτόκολλο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση
Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)**

*"...Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη
ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και
στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών..."*

**Άρθρο 26 παράγραφος 2, Οικουμενική Διακήρυξη των
Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**

Συνοπτική έκθεση:

Απαιτείται

βελτίωση

Τα τελευταία χρόνια, η κυβέρνηση της Ελλάδας επιχείρησε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της για να εξασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες θα εγγράφονται αμέσως στο σχολείο και θα λαμβάνουν ποιοτική εκπαίδευση. Στην παρούσα έκθεση, τρεις οργανώσεις, οι οποίες ενημερώθηκαν μέσα από συνεντεύξεις με παιδιά, και βάσει πληροφοριών που έλαβαν από τις Αρχές, αξιολογούν τις προσπάθειες της κυβέρνησης κατά το τελευταίο έτος σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο και προβάνουν σε συστάσεις για τη βελτίωση της ένταξης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Στην έκθεση αναλύονται έξι βασικοί δείκτες – α) εγγραφή, β) φοίτηση, γ) πρόσβαση σε εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, δ) μεταφορά στα σχολεία, ε) επαρκές προσωπικό και έγκαιρος προγραμματισμός και στ) δράσεις για την εξάλειψη της μισαλλοδοξίας και της ξενοφοβίας στις τοπικές κοινότητες - που είχαν προηγουμένως εντοπιστεί ως τα βασικά εμπόδια. Για καθένα από αυτά, η κυβέρνηση έχει λάβει βαθμό που κυμαίνεται από την πλήρη εκπλήρωση των υποχρεώσεών της (Α) έως την επιδείνωση της κατάστασης σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (Αποτυχία).

Η κυβέρνηση έχει πραγματοποιήσει σημαντικές βελτιώσεις σε ορισμένους τομείς, σε σύγκριση με το σχολικό έτος 2020-2021. Ωστόσο, οι ενέργειες της κυβέρνησης οι οποίες περιόρισαν την πρόσβαση στο άσυλο, η διακοπή της παροχής οικονομικού βοηθήματος στους αιτούντες άσυλο και η άρνηση παροχής επισιτιστικής συνδρομής σε αναγνωρισμένους πρόσφυγες, απορριφθέντες αιτούντες άσυλο και εκείνους που δεν είναι εγγεγραμμένοι στο Σύστημα Υποδοχής και Ταυτοποίησης επιδείνωσαν τις συνθήκες διαβίωσης των οικογενειών. Η επιδείνωση αυτή, με τη σειρά της, υπονόμωσε σημαντικά τις θετικές προσπάθειες για την εγγραφή και φοίτηση στο σχολείο περισσότερων παιδιών προσφύγων και μεταναστών.

▶ Εξι βασικοί δείκτες:

1. Εγγραφή
2. Φοίτηση
3. Πρόσβαση σε εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς
4. Μεταφορά στα σχολεία
5. Επαρκές προσωπικό και έγκαιρος προγραμματισμός
6. Δράσεις για την εξάλειψη της μισαλλοδοξίας και της ξενοφοβίας στις τοπικές κοινότητες

“**Συνολικά, η κυβέρνηση απέχει ακόμη πολύ από την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της και πρέπει να αναλάβει επείγουσα δράση πριν από το επόμενο σχολικό έτος.**”

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2021 -2022	ΒΑΘΜΟΣ	ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ
Εγγραφή	Όλα τα παιδιά να έχουν εγγραφεί στο σχολείο εντός τριών μηνών από την άφιξή τους στην Ελλάδα.	17.186 εγγεγραμμένα παιδιά. Σημαντική βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο σχολικό έτος κατά το οποίο είχαν εγγραφεί 8.637-14.423 παιδιά.	Β	<ul style="list-style-type: none"> Έκδοση αυστηρών οδηγιών στις σχολικές διευθύνσεις ότι όλα τα παιδιά πρέπει να εγγράφονται, ανεξάρτητα από τη διαμονή τους, το νομικό καθεστώς τους ή το χρόνο άφιξής τους. Πραγματοποίηση εκστρατείας προβολής σχετικά με την εγγραφή στο σχολείο για οικογένειες προσφύγων και μεταναστών. Αύξηση της σχολικής ικανότητας στις αστικές περιοχές και υιοθέτηση εναλλακτικών ρυθμίσεων για τα παιδιά σε περιοχές όπου οι θέσεις στα σχολεία έχουν υπερκαλυφθεί ή έχουν εν τω μεταξύ καλυφθεί.
Φοίτηση	Όλα τα εγγεγραμμένα παιδιά πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο.	12.285 (75%) παιδιά φοίτησαν στο σχολείο από 17.186 εγγεγραμμένα παιδιά. Βελτίωση συγκριτικά με 7.769 παιδιά που φοίτησαν το προηγούμενο σχολικό έτος. Η συνεχιζόμενη σχολική διαρροή ήταν αποτέλεσμα της επιδείνωσης των συνθηκών διαβίωσης και των περιορισμών/δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά όσον αφορά στην πρόσβαση στο άσυλο.	Γ	<ul style="list-style-type: none"> Παροχή των απαραίτητων συνθηκών διαβίωσης και της κατάλληλης υποστήριξης για να μπορεί ένα παιδί να φοιτά στο σχολείο, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του. Απλούστευση, βελτίωση της αποτελεσματικότητας και κατάργηση των δαπανών που συνδέονται με τις αιτήσεις ασύλου και διαμονής. Επείγουσα αντιμετώπιση του ζητήματος της μεταφοράς των μαθητών, έγκαιρος προγραμματισμός και στελέχωση και λήψη μέτρων για τη δημιουργία ενός πιο φιλόξενου σχολικού περιβάλλοντος.
Πρόσβαση σε εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς	Εξασφάλιση της πρόσβασης στην εκπαίδευση για ομάδες που ιστορικά έχουν αποκλειστεί.	Ξεκίνησε ένα νέο πρόγραμμα της UNICEF με τίτλο All Children in Education (ACE) – Όλα τα παιδιά στην Εκπαίδευση το οποίο αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ένταξης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στην τυπική εκπαίδευση μέσω μη τυπικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν συστηματικά κενά.	Γ	<ul style="list-style-type: none"> Αναγνώριση της έλλειψης ένταξης ως βασικού φραγμού για την παρακολούθηση και προώθηση μιας νοοτροπίας συμπερίληψης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Αναθεώρηση και προσαρμογή του σχολικού υλικού ώστε να εξασφαλιστεί η προβασιμότητα και η συνάφεια για τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες.
Μεταφορά στα σχολεία	Σε όλα τα παιδιά που το χρειάζονται παρέχεται μεταφορά στο σχολείο.	Σημαντικά ζητήματα που επηρεάζουν τη μεταφορά των παιδιών σε διάφορες περιοχές, αν και συνολικά παρουσιάζεται βελτίωση.	Β	<ul style="list-style-type: none"> Διασφάλιση ότι όλα τα παιδιά που χρειάζονται μεταφορά θα έχουν την παροχή αυτή στην αρχή του σχολικού έτους, ακόμη και όταν οι δημόσιοι διαγωνισμοί δεν είναι επιτυχείς ή δεν έχουν ακόμη συμφωνηθεί. Η διαδικασία δημόσιων διαγωνισμών για τις σχολικές μεταφορές να γίνει απλούστερη και πιο ευέλικτη. Πρόσληψη συνοδών λεωφορείων για τα μικρότερα παιδιά πριν το επόμενο σχολικό έτος.
Επαρκές προσωπικό και έγκαιρος προγραμματισμός	Οι τάξεις υποδοχής είναι πλήρως στελεχωμένες στην αρχή του σχολικού έτους και ξεκινούν εγκαίρως.	Φέτος υπήρχαν 110 Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) και 86 ενεργοί Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ) από συνολικά 97 που διορίστηκαν. Συνολικά, σημαντική βελτίωση των τάξεων που καθυστέρησαν να ξεκινήσουν κατά το προηγούμενο έτος.	Γ	<ul style="list-style-type: none"> Επείγουσα πρόσληψη πρόσθετων Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ) και εκπαιδευτικών για τις τάξεις υποδοχής και τις Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ). Δημιουργία επαρκούς αριθμού τάξεων υποδοχής και Δομών Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ). Προγραμματισμός των τάξεων υποδοχής ώστε να ξεκινούν ιδανικά πριν από τα κανονικά μαθήματα και το αργότερο μέχρι την έναρξη του σχολικού έτους.
Δράσεις για την εξάλειψη της μισαλλοδοξίας στην κοινότητα	Οι Αρχές καταβάλλουν προσπάθειες για να εξασφαλίσουν ότι οι οικογένειες προσφύγων και μεταναστών αισθάνονται ασφαλείς να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο.	Προσπάθειες της UNICEF και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για την ευαισθητοποίηση και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών. Κρίσιμα ζητήματα παραμένουν ο ρατσισμός, οι διακρίσεις και ο στιγματισμός του πληθυσμού προσφύγων/μεταναστών, καθώς και η βία και ο εκφοβισμός στα σχολεία.	Γ	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία και εφαρμογή βελτιωμένης εθνικής πολιτικής για την ενσωμάτωση και την ένταξη. Οργάνωση σχολικών και εξωσχολικών δραστηριοτήτων για τα παιδιά μεταναστών, τις οικογένειές τους και την τοπική κοινότητα και κάλυψη των εξόδων για τα παιδιά που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να συμμετάσχουν.

Μεθοδολογία και βαθμολόγηση

Η έκθεση αντικατοπτρίζει τις εξελίξεις στο εκπαιδευτικό σύστημα κατά το σχολικό έτος 2021-2022, σε σύγκριση με το προηγούμενο σχολικό έτος 2020-2021 και τις βαθμολογεί με τον ακόλουθο τρόπο:

Βαθμολόγηση σε σύγκριση με το προηγούμενο σχολικό έτος

A	B	Γ	Δ	Αποτυχία
Πλήρης εκπλήρωση υποχρέωσης	Σημαντική βελτίωση	Βελτίωση	Καμία αλλαγή	Χειροτέρευση

Όπου είναι δυνατόν, χρησιμοποιήθηκαν επίσημα στατιστικά και δεδομένα για τη μέτρηση των επιδόσεων της κυβέρνησης. Αυτό δεν ήταν δυνατό σε όλες τις περιπτώσεις λόγω μη παροχής στατιστικών στοιχείων από την πλευρά των αρχών. Η έκθεση βασίζεται επίσης στις απόψεις και αντιλήψεις των παιδιών, των γονέων, των εκπαιδευτικών, και σε άλλα δευτερογενή δεδομένα.

Πραγματοποιήθηκαν 13 επιμέρους εστιασμένες ομαδικές συζητήσεις με συνολικά 53 παιδιά ηλικίας μεταξύ 3 και 18 ετών και ένα νεαρό ενήλικο αγόρι. Οι συζητήσεις πραγματοποιήθηκαν το Μάιο 2022 στα κέντρα προσφύγων στη Ριτσώνα και στα Λαγκαδίκια, στο Διαπολιτισμικό Κέντρο του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες "Πυξίδα" στην Αθήνα, στο «Φιλοξενείο» Αιτούντων Άσυλο

του Δήμου Θεσσαλονίκης και της Κοινωνικής Οργάνωσης Υποστήριξης Νέων-ΑΡΣΙΣ και στο γραφείο του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) στη Θεσσαλονίκη. Τα παιδιά με τα οποία συνομιλήσαμε προέρχονται από 12 διαφορετικές χώρες (Αφγανιστάν, Αγκόλα, Κονγκό, Αίγυπτος, Γουινέα, Ιράκ, Λίβανος, Παλαιστίνη, Σομαλία, Συρία, Τουρκία και Ουκρανία). Πραγματοποιήθηκαν επίσης συζητήσεις με 14 γονείς και 5 επαγγελματίες ανθρωπιστικών οργανώσεων. Τα ονόματα όλων των παιδιών που αναφέρονται στην έκθεση έχουν ανωνυμοποιηθεί για τη διασφάλιση προστασίας της ταυτότητάς τους.

Παρόλο που τα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα στην παρούσα έκθεση είναι περιορισμένα, παρέχουν σαφή εικόνα και είναι ενδεικτικά της κατάστασης όλων των δεικτών.

Συζητήσεις με παιδιά

Τοποθεσία	Αριθμός συμμετεχόντων	Εγγραφή στο σχολείο	Επίπεδο εκπαίδευσης που έχει εγγραφεί το παιδί
Διαπολιτισμικό Κέντρο «Πυξίδα» του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες στην Αθήνα	14	Ναι (εκτός από 3 παιδιά)	Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Κέντρο προσφύγων στη Ριτσώνα	12	Ναι	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Κέντρο προσφύγων στα Λαγκαδίκια	14	Ναι	Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
«Φιλοξενείο» Αιτούντων Άσυλο	7	Ναι	Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση
Γραφείο του ΕΣΠ στη Θεσσαλονίκη	6	Ναι	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
ΣΥΝΟΛΟ	53		

Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση και οι νομικές υποχρεώσεις της Ελλάδας έναντι των παιδιών προσφύγων και μεταναστών

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση κατοχυρώνεται στο άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο άρθρο 28 παράγραφος 1 και στο άρθρο 29 παράγραφος¹ της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ)¹ και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τις Θεμελιώδεις Ελευθερίες (άρθρο 2 του πρώτου πρόσθετου Πρωτοκόλλου)².

Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Νόμου 4939/2022 σχετικά με την κύρωση κώδικα νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών (άρθρο 55), ορίζει ότι τα παιδιά που είναι αιτούντα διεθνή προστασία υποχρεούνται να φοιτούν στο σχολείο και ότι "οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να παράσχουν τα αναγκαία και επαρκή μέσα για την υποστήριξη και διευκόλυνση της σχετικής διαδικασίας. Η ένταξη γίνεται υπό προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες". Η ένταξη αυτή πρέπει να πραγματοποιηθεί το αργότερο τρεις μήνες μετά την ταυτοποίησή τους.

Η ελληνική εθνική νομοθεσία κωδικοποιεί επίσης αυτό το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών. Το άρθρο 21 παράγραφος 7 του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν. 4251/2014) προβλέπει ότι οι ανήλικοι υπήκοοι τρίτων χωρών, που φοιτούν σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, έχουν, χωρίς περιορισμούς, πρόσβαση στις δραστηριότητες της σχολικής ή εκπαιδευτικής κοινότητας.³

1 Νόμος 2101/1992, ΦΕΚ Α' 192. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση απορρέει από το άρθρο 28 παράγραφος 1 και 29 παράγραφος 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε συνδυασμό με τα άρθρα 2, 3 και 22 παράγραφος 1.

2 Το δικαίωμα στην εκπαίδευση κατοχυρώνεται επίσης από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη αναθεωρημένος) στο άρθρο 17 παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 15 παράγραφος 1.

3 [1] Βλ. επίσης: ΚΥΑ 79942/ΓΔ4/2019 (ΦΕΚ 2005/Β/31.5.2019) και ΚΥΑ 2099/ΓΔ4 (ΦΕΚ 208/Β/3.2.2020) που προβλέπει την απρόσκοπτη πρόσβαση των παιδιών υπηκόων τρίτων χωρών στη δημόσια εκπαίδευση.

Έκθεση σχετικά με έξι βασικούς δείκτες

1. Εγγραφή

Βαθμος:
B

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2021-2022
Εγγραφή	Όλα τα παιδιά να έχουν εγγραφεί στο σχολείο εντός τριών μηνών από την άφιξή τους στην Ελλάδα	Μεταξύ 8.637 – 14.423 εγγεγραμμένων παιδιών	17.186 εγγεγραμμένα παιδιά

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΠΕΘ),⁴ κατά το σχολικό έτος 2021-2022, 17.186 παιδιά πρόσφυγες εγγράφηκαν στο σχολείο. Σημαντική βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος και αποτέλεσμα των προσπαθειών του ΥΠΠΕΘ, και ιδίως του Αυτοτελούς Τμήματος Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων.

Πιο συγκεκριμένα, 1.817 παιδιά εγγράφηκαν στις Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (τάξεις ΔΥΕΠ), 10.718 παιδιά εγγράφηκαν σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με τάξεις υποδοχής (3.294 παιδιά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και 1.538 παιδιά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) και 4.651 παιδιά σε σχολεία χωρίς τάξεις υποδοχής.

Πρόκειται για σημαντική βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο σχολικό έτος (2020-2021), όταν η εγγραφή στα σχολεία κυμάνθηκε από 8.637 έως 14.423 παιδιά από 20.000 κατ' εκτίμηση επιλέξιμα παιδιά.⁵

4 Οι πληροφορίες παρασχέθηκαν την 1η Ιουλίου 2022 από το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΠΕΘ). Οι πληροφορίες αφορούν στην περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2022.

5 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες / Save the Children, *Επιστροφή στο σχολείο; Τα παιδιά των προσφύγων στην Ελλάδα στερούνται το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση*, Αγάπη Χουζουράκη, Σεπτέμβριος 2021, σ. 3, bit.ly/3IYXYRe

“ Το σχολείο είναι ένας τρόπος για να κάνω τα όνειρά μου πραγματικότητα.

- Λ., ηλικίας 10 ετών από το Κονγκό

▶ Κατά το σχολικό έτος 2021-2022, 17.186 παιδιά πρόσφυγες εγγράφηκαν στο σχολείο. Σημαντική βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ζητήματα και η κυβέρνηση δεν ανταποκρίνεται πλήρως στην υποχρέωσή της να εγγράψει όλα τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες.

Σε ορισμένες περιοχές, υπάρχει έλλειψη διαθέσιμων χώρων, ιδίως στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη και σε άλλα αστικά κέντρα⁶. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα παιδιά μετακινούνται αλλού στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό (π.χ. μέσω της οικογενειακής επανένωσης βάσει του Κανονισμού του Δουβλίνου), αλλά οι σχολικές θέσεις τους παραμένουν κατειλημμένες και δεν είναι διαθέσιμες για άλλα παιδιά που επιθυμούν να εγγραφούν, επειδή τα σχολεία δεν ενημερώνονται επίσημα για τις μετακινήσεις αυτές και υποχρεούνται να διατηρούν τα παιδιά εγγεγραμμένα για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες που δεν είναι ενταγμένα στο επίσημο σύστημα υποδοχής ή είναι άστεγα δυσκολεύονται ιδιαίτερα να εγγραφούν.

“ Δεν πάω στο σχολείο. Είμαι στην Ελλάδα με την οικογένειά μου εδώ και 3 χρόνια. Βρισκόμαστε στην Αθήνα τον τελευταίο χρόνο. Προηγουμένως, για 2 χρόνια ζούσαμε στη Θεσσαλονίκη στο καμπ Διαβατών, αλλά δεν ήμασταν επίσημα εγγεγραμμένοι, επειδή δεν υπήρχε χώρος. Ζούσαμε σε σκηνή. Μας είπαν ότι από τη στιγμή που θα μας καταχωρίσουν επίσημα, θα έχω το δικαίωμα να πάω στο σχολείο.

- Φ., 15 ετών από το Αφγανιστάν

“ Δεν μπόρεσα να εγγραφώ η ίδια και η κόρη μου σε ένα καμπ. Κοιμόμαστε σε δρόμους και πλατείες της Αθήνας, αλλά δεν μπορώ να κοιμηθώ, γιατί αγωνιώ για το τι θα συμβεί την επόμενη ημέρα. Θα μπορέσω να βρω φαγητό; Θα τα καταφέρουμε; Ονειρεύομαι μόνο να έχω μια στέγη πάνω από το κεφάλι μου, μια δουλειά, και να μπορέσω να εγγράψω το παιδί μου στο ελληνικό σχολείο. Είναι επτά χρονών και δεν έχει φοιτήσει ποτέ σε σχολείο μέχρι τώρα στη ζωή της.

- Μία άστεγη μόνη μητέρα από την Αφρική, ηλικίας 29 ετών

Σε ορισμένα παιδιά που φθάνουν στα μέσα του σχολικού έτους δεν τους επιτρέπεται από τις Διευθύνσεις των σχολείων να εγγραφούν.

“ Φέτος τα παιδιά μου κατάφεραν να πάνε στο σχολείο για πρώτη φορά. Πέρυσι δεν πήγαν επειδή φτάσαμε στα μέσα του έτους και το σχολείο μας είπε ότι δεν ήταν δυνατόν να τα εγγράψω.

-N., μητέρα δύο παιδιών ετών 5 και 8, από τον Λίβανο

⁶ Αυτό συνέβη κατά το προηγούμενο σχολικό έτος 2020-2021 σύμφωνα με την έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, *Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών που διαβιούν σε Δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου*, Μάρτιος 2021, σ. 7, <https://www.synigoros.gr/paidi/>. Τα πορίσματα της έκθεσης του Συνηγόρου του Πολίτη αντιστοιχούν σε στοιχεία μέχρι τα μέσα Ιανουαρίου 2021. Το ζήτημα αυτό παραμένει το έτος 2021-2022 σύμφωνα με πληροφορίες που παρείχε το ΥΠΠΕΘ την 1η Ιουλίου 2022. Οι δυσκολίες εγγραφής στην Αθήνα, αλλά και γενικά στα αστικά κέντρα, οφείλονται στην υπερπληρότητα των σχολείων και στην έλλειψη διαθέσιμων τάξεων.

Η έλλειψη νόμιμων εγγράφων φαίνεται ότι είτε αποθαρρύνει είτε εμποδίζει ορισμένες οικογένειες να εγγράψουν τα παιδιά τους στο σχολείο.

“ Φτάσαμε στην Ελλάδα το Σεπτέμβριο του 2021 και κοιμόμασταν σε πάρκα. Τα παιδιά μου δεν πήγαν στο σχολείο αμέσως, διότι δεν είχαμε χαρτιά. Δεν είχαμε υποβάλει ακόμη αίτηση ασύλου. Λάβαμε νόμιμα χαρτιά γύρω στις 16 Ιανουαρίου 2022. Τώρα μας ενημέρωσαν ότι τα παιδιά μπορούν να πάνε στο σχολείο.

- Πατέρας ενός κοριτσιού 10 ετών και ενός αγοριού 5 ετών από το Κονγκό

Σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν είναι σαφές εάν η έλλειψη νομίμων εγγράφων είναι η αιτία που οι Αρχές δεν επιτρέπουν στους πρόσφυγες να εγγράψουν τα παιδιά τους στο σχολείο ή εάν οι Αρχές έχουν δώσει ανεπαρκείς ή εσφαλμένες πληροφορίες. Πληροφορίες από άλλα παιδιά αναφέρουν ότι οι Αρχές τους λένε ότι πρώτα πρέπει να μάθουν ελληνικά και μετά να εγγραφούν στο σχολείο.

“ Εδώ και έναν χρόνο περίπου ζούμε επίσημα στην Αθήνα, παρόλα αυτά δεν έχω καταφέρει ακόμα να πάω στο σχολείο, καθώς ενημερώθηκα ότι πρέπει πρώτα να μάθω Ελληνικά.

- Φ., 15 ετών από το Αφγανιστάν

Συστάσεις για τη βελτίωση της εγγραφής στο σχολείο

Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει:

Να αυξήσει τη χωρητικότητα των σχολείων στα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, και εν τω μεταξύ, να παρέχει μεταφορά σε σχολεία άλλων περιοχών για τα παιδιά που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν σχολεία με υπερβολικά μεγάλο αριθμό εγγραφών.

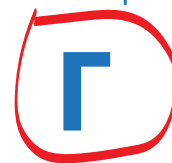
Να δώσει αυστηρές οδηγίες στις σχολικές διευθύνσεις ότι όλα τα παιδιά πρέπει να εγγραφούν, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας τους ή του νομικού καθεστώτος τους, ή του χρόνου άφιξης και ανεξάρτητα από το αν στο σχολείο λειτουργούν τάξεις υποδοχής.

Διεξαγωγή ενημερωτικής εκστρατείας για την εγγραφή στο σχολείο, η οποία να απευθύνεται σε όλες τις οικογένειες προσφύγων και μεταναστών. Σε αυτή την εκστρατεία, η κυβέρνηση πρέπει να καταστήσει σαφές ότι δεν υπάρχουν προϋποθέσεις σχετικά με το νομικό καθεστώς ή τον τόπο διαμονής για την εγγραφή, και ότι η γνώση της ελληνικής γλώσσας δεν αποτελεί προϋπόθεση.

2. Φοίτηση

Βαθμος:

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2020-2021	ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2021-2022
Φοίτηση	Όλα τα εγγεγραμμένα παιδιά θα πρέπει να φοιτούν στο σχολείο, όπως απαιτείται από την εθνική νομοθεσία	7,769 παιδιά φοίτησαν	12.285 παιδιά φοίτησαν

Κατά το τελευταίο σχολικό έτος 2021-2022, η φοίτηση έφθασε το 75 τοις εκατό⁷, δηλαδή περίπου 12.300 παιδιά φοίτησαν στο σχολείο. Πρόκειται για σημαντική αύξηση του αριθμού των παιδιών που φοιτούν σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, όταν τα ποσοστά ήταν συνολικά χαμηλά και ανησυχητικά, τόσο για τα ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας (14 τοις εκατό φοίτηση) όσο και για τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (λιγότερο από ένα τοις εκατό)⁸. Η αύξηση της σχολικής φοίτησης αντικατοπτρίζει τόσο το πέρας των προκλήσεων της πανδημίας Covid-19 όσο και την έμφαση στις προσπάθειες της κυβέρνησης να αυξήσει τα ποσοστά φοίτησης φέτος. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπολείπεται κατά πολύ των υποχρεώσεων της κυβέρνησης και πάνω από το ένα τέταρτο των εγγεγραμμένων προσφυγόπουλων δεν φοιτούν στο σχολείο.

Η έλλειψη γλωσσικών δεξιοτήτων αποτρέπει τα παιδιά από τη σχολική φοίτηση.

⁷ Οι πληροφορίες παρασχέθηκαν την 1η Ιουλίου 2022 από το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων του ΥΠΠΕΘ. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας, τα στοιχεία αυτά τα σχετικά με τη σχολική φοίτηση υπόκεινται σε συνεχή αλλαγή.

⁸ Συνήγορος του Πολίτη, *Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών που διαβιούν σε Δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου*, όπ.π.

“ Τις περισσότερες φορές οι φίλοι μου από το καμπ δεν έρχονται στο σχολείο και έτσι, όταν είμαι μόνος, δεν πάω ούτε εγώ.

- Z., 15 ετών από το Αφγανιστάν

- ▶ Κάποια περισσότερο θεμελιώδη και διαρθρωτικά ζητήματα επηρεάζουν αρνητικά την ικανότητα των παιδιών να παρακολουθήσουν το σχολείο, σχετιζόμενα ιδίως με το νομικό τους καθεστώς και την επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης το περασμένο έτος.

“ Ένα πρόβλημα στο σχολείο είναι ότι όταν έχουμε μάθημα ελληνικών, ο δάσκαλος ή οποιοσδήποτε γνωρίζει αγγλικά μεταφράζει στα αγγλικά. Και τα παιδιά που δεν μιλούν Αγγλικά δυσκολεύονται πολύ να καταλάβουν και να συμμετάσχουν.

- Β., 17 ετών από το Αφγανιστάν

Ο Δ., 14 ετών από την Αίγυπτο δήλωσε ότι η κατάσταση ήταν ιδιαίτερα άσχημη στην Ελλάδα:

“ Θα ήθελα να επιστρέψω στο Βέλγιο... Ήταν καλύτερα εκεί. Στο Βέλγιο δίνουν πολύ μεγαλύτερη προσοχή στα παιδιά που δεν καταλαβαίνουν τη γλώσσα.

- Δ., 14 ετών από την Αίγυπτο

Τα παιδιά ανέφεραν ότι η δυσκολία να κάνουν φίλους είναι ένα άλλο ζήτημα που εμποδίζει τη σχολική φοίτηση, και ότι κάποιοι από τους Έλληνες συμμαθητές τους είναι απρόθυμοι να ανοιχτούν σε όσους έχουν διαφορετική κουλτούρα.

“ Μου αρέσει πολύ το σχολείο, αλλά φοβάμαι κάπως να πάω μόνη. Και επειδή δεν γνωρίζω τη γλώσσα, όταν πηγαίνω μόνη μου στο σχολείο, δεν ξέρω τι να κάνω, με ποιον να μιλήσω. Και αυτό με δυσκολεύει. Και οι συμμαθητές μου δεν θέλουν τόσο πολύ να κάνουν παρέα μαζί μου. Μερικές φορές δεν ξέρω τι μάθημα έχουμε και δεν θέλουν να μου πουν.

- Ρ., 15 ετών από το Αφγανιστάν

Επιπλέον, το γεγονός ότι τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες πρέπει να μετακινούνται τακτικά, συχνά λόγω της διαδικασίας ασύλου, έχει σημαντικό αντίκτυπο στη φοίτηση και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα κίνητρα των παιδιών και των γονέων.

“ Μια σημαντική προϋπόθεση για τη σχολική διαρροή είναι η κινητικότητα. Ένα παιδί που έρχεται για σύντομο χρονικό διάστημα, προσωρινά, δεν θέλει να σπουδάσει ή να εγγραφεί σε προγράμματα επειδή δεν αισθάνεται ότι έχει κίνητρα.

- Ένας συντονιστής εκπαίδευσης

Τα πιο θεμελιώδη και διαρθρωτικά ζητήματα που επηρεάζουν αρνητικά την ικανότητα των παιδιών να φοιτούν στο σχολείο, σχετίζονται ιδίως με το νομικό καθεστώς τους και την επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης κατά το προηγούμενο έτος. Οι απότομες αλλαγές του νομικού καθεστώτος των παιδιών με την έκδοση οριστικών απορρίψεων της αίτησης ασύλου της οικογένειάς τους –ή της δικής τους στην περίπτωση ασυνόδευτων παιδιών ή νεαρών ενηλίκων– αποτελούν κοινή πραγματικότητα για σημαντικό αριθμό παιδιών.

Η αβεβαιότητα όσον αφορά στις αιτήσεις ασύλου προκαλεί τεράστιο άγχος στα παιδιά και στους ενήλικες. Αυτό υπονομεύει την ικανότητά τους να επικεντρώνονται στην εκπαίδευσή τους.

“ Πρόσφατα είχαμε ένα παιδί που ήταν 3,5 χρόνια στην Ελλάδα και 2,5 χρόνια στον καταυλισμό και φοιτούσε στο λύκειο. Απορρίφθηκε η αίτηση ασύλου του και αναγκάστηκε να φύγει. Οι περισσότεροι Αφγανοί έχουν λάβει απορριπτικές αποφάσεις. Ζουν σε ανασφάλεια και χωρίς χαρτιά.

- Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ)

Η δυνατότητα των Επιτροπών Προσφύγων να παραπέμπουν αιτούντες άσυλο των οποίων η υπόθεση απορρίφθηκε οριστικά στο Υπουργείο Εσωτερικών για να υποβάλουν αίτηση χορήγησης άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους καταργήθηκε κατά το προηγούμενο σχολικό έτος 2020-2021. Η κατάσταση αυτή στέρησε τη δυνατότητα από πολλούς ασυνόδευτους ανηλίκους και παιδιά που ενηλικιώθηκαν να νομιμοποιήσουν την παραμονή τους στην Ελλάδα, αφήνοντάς τα έκθετα στον κίνδυνο της εξαθλίωσης, με τη μόνη επιλογή τους να είναι συχνά η εργασία υπό σκληρές συνθήκες για να επιβιώσουν και, ως εκ τούτου, να εγκαταλείψουν το σχολείο.

Επιπλέον, κατά το τελευταίο σχολικό έτος 2021-2022, η αλλαγή του νομικού καθεστώτος των παιδιών οδήγησε στη διακοπή της κρατικής στήριξης και βοήθειας. Υπουργικές αποφάσεις που αρνούνται σε συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων την πρόσβαση στη σίτιση προκάλεσαν στις οικογένειες πρόσθετο άγχος και απροθυμία να θέσουν την εκπαίδευση ως πρωταρχικό στόχο, καθώς χρειάζονται τα παιδιά τους για να τους βοηθήσουν να κερδίσουν τα προς το ζην. Μεταξύ αυτών που αποκλείονται από την παροχή τροφίμων στους καταυλισμούς είναι άτομα με καθεστώς πρόσφυγα σε ισχύ, άτομα που δεν έχουν ακόμη καταχωρισθεί στο σύστημα υποδοχής και άτομα των οποίων η αίτηση ασύλου έχει απορριφθεί.

“ Δεν έχω πλέον έγγραφα από τότε που απορρίφθηκε η αίτηση ασύλου μου. Επίσης, δεν δικαιούμαι πλέον φαγητό. Ωστόσο, εξακολουθώ να έχω όνειρα. Μου αρέσει να μαθαίνω. Η ελληνική γλώσσα είναι πολύ πλούσια και έχει ανοίξει πολλές πόρτες στο μυαλό μου. Η ανάγνωση με γεμίζει με όρεξη να θέλω να βελτιωθώ. Θα ήθελα να σπουδάσω κοινωνιολογία και να είμαι σε θέση να «πω» κάτι σε αυτή την κοινωνία. Αλλά, αν δεν έχω «χαρτιά», πιθανότατα δεν θα μου επιτρέψουν να αποφοιτήσω.

- Μ. ένας νεαρός ενήλικας από τη Γουινέα

Τα θεμελιώδη ζητήματα που αφορούν στο νομικό καθεστώς και στις επιδεινούμενες συνθήκες διαβίωσης προσδιορίστηκαν επίσης ως πρόβλημα από το ΥΠΠΕΘ,⁹ το οποίο αναγνωρίζει ότι πολλοί μαθητές που φθάνουν στην ενήλικη ζωή λαμβάνουν απορριπτικές αποφάσεις στις αιτήσεις ασύλου τους και χάνουν το κίνητρο για πρόοδο στο σχολείο. Το ΥΠΠΕΘ αναγνωρίζει επίσης τη σημασία άλλων ζητημάτων που σχετίζονται άμεσα με τη φοίτηση των παιδιών, όπως η μείωση του οικονομικού βοηθήματος και η έλλειψη ιατροφαρμακευτικής και επισιτιστικής βοήθειας λόγω της αλλαγής του νομικού καθεστώτος τους.

9 Οι πληροφορίες παρασχέθηκαν την 1η Ιουλίου 2022 από το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας. Οι πληροφορίες αφορούν στην περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2022.

Συστάσεις για τη βελτίωση της σχολικής φοίτησης

Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει:

Να εξασφαλίσει την πρόσβαση των παιδιών σχολικής ηλικίας στη στέγαση, στην υγιεινή, την επισιτιστική βοήθεια και την ψυχοκοινωνική στήριξη, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς.

Να αναπτύξει ένα σχέδιο αντιμετώπισης του φαινομένου της παιδικής εργασίας για τα παιδιά που αναγκάζονται να εργαστούν για να καλύψουν τις βασικές ανάγκες των ίδιων ή των οικογενειών τους.

Να δημιουργήσει ειδικό νομικό καθεστώς για τα παιδιά που έχουν ενηλικιωθεί και έχουν μείνει χωρίς νόμιμα έγγραφα, ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσής τους και η αδιάλειπτη πρόσβασή τους στην εκπαίδευση.

Να παρέχει εξατομικευμένο πλάνο για κάθε παιδί που χρειάζεται βοήθεια στο σχολείο.

3. Πρόσβαση σε εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς

Βαθμός:

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-2021	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2021-2022
Πρόσβαση σε εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς	Εξασφάλιση της πρόσβασης στην εκπαίδευση για ομάδες που ιστορικά έχουν αποκλειστεί	Δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για τα παιδιά των προσφύγων και των μεταναστών	Το πρόγραμμα Όλα τα παιδιά στην εκπαίδευση (All Children in Education - ACE) ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 2021

Εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς σημαίνει ότι όλα τα παιδιά πρέπει να μπορούν να μαθαίνουν στις ίδιες τάξεις, στα ίδια σχολεία και ότι παρέχονται πραγματικές ευκαιρίες μάθησης για ομάδες που παραδοσιακά αποκλείονται, όπως τα παιδιά με αναπηρίες, οι ομιλητές μειονοτικών γλωσσών ή τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες¹⁰. Μέσω μιας εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν μια πιο ασφαλή αίσθηση ταυτότητας και εμπιστοσύνης στις ικανότητες και τις ιδέες τους, ενώ αντιμετωπίζονται με σεβασμό μέσα στην τάξη. Η προσαρμογή των υφιστάμενων εκπαιδευτικών συστημάτων στην προσέγγιση αυτή μπορεί να απαιτεί μια μακρά διαδικασία και τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των διευθυντών σχολείων και άλλων επαγγελματιών εκπαίδευσης.

Στην Ελλάδα, υπάρχουν διάφορα εμπόδια στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, συμπεριλαμβανομένης της νοοτροπίας που επικρατεί στη σχολική κοινότητα και της ύπαρξης στερεοτύπων και ορισμένων αρνητικών απόψεων για τους «αλλοδαπούς».

“ Θα θέλαμε να έχουμε δραστηριότητες συμπεριληπτικές που να μας εμπνέουν. Δραστηριότητες που να ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα των μαθητών.

- Α., 13 ετών από το Αφγανιστάν

10 Βλέπε Εκπαίδευση Χωρίς Αποκλεισμούς, UNICEF <https://www.unicef.org/education/inclusive-education>

Η άρνηση εγγραφής και η αδιαφορία έναντι της σχολικής φοίτησης των παιδιών αποτελεί σαφές πρόβλημα, το ίδιο και η έλλειψη ενιαίας προσέγγισης που πρέπει να εφαρμόζεται από τους διευθυντές των σχολείων. Αυτό μπορεί να κυμαίνεται από την έλλειψη δεξιοτήτων ή την ανεπαρκή κατάρτιση στη διαπολιτισμική εκπαίδευση, έως την εσφαλμένη εφαρμογή από τους διευθυντές σχολείων διατάξεων που διέπουν τη φοίτηση των παιδιών, με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, να μην επιτρέπεται η εγγραφή στο σχολείο σε περίπτωση που δεν έχει προσληφθεί κανένας δάσκαλος για την τάξη υποδοχής. Αυτό μπορεί να οδηγήσει μαθητές στη διακοπή ή και την εγκατάλειψη της φοίτησης τους.

Από την άλλη πλευρά, οι συντονιστές για την εκπαίδευση των προσφύγων επισήμαναν θετικά παραδείγματα και τόνισαν εκ νέου την ανάγκη καθοδήγησης από τους διευθυντές των σχολείων.

“ Ένας συντονιστής εκπαίδευσης δήλωσε: «Ο διευθυντής καθορίζει το πλαίσιο. Επιτρέψτε μου να σας δώσω ένα πολύ θετικό παράδειγμα: Την πρώτη ημέρα που τα παιδιά [πρόσφυγες] αρχίζουν το σχολείο, ο διευθυντής φροντίζει ώστε ολόκληρο το μαθητικό συμβούλιο να είναι παρόν για να τα καλωσορίσει τα παιδιά και να τα γνωρίσει στα άλλα παιδιά. Αυτό είναι το πρώτο βήμα προς την ένταξη: ένα σχολείο που είναι πρόθυμο να είναι συμπεριληπτικό.

- Συντονιστής Εκπαίδευσης
Προσφύγων

Το Σεπτέμβριο του 2021, η UNICEF ξεκίνησε το πρόγραμμα Όλα τα παιδιά στην εκπαίδευση (All Children in Education – ACE) με τη συνεργασία του ΥΠΠΕΘ και του Υπουργείου Μετανάστευσης

και Ασύλου¹¹. Το σχέδιο αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ένταξης των παιδιών που ζητούν άσυλο, των παιδιών προσφύγων και μεταναστών, στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα μέσω μη τυπικών υπηρεσιών εκπαίδευσης, όπως υπηρεσίες διερμηνείας στα σχολεία, μαθήματα ελληνικής γλώσσας, ψυχοκοινωνική στήριξη των μαθητών και ενίσχυση του ρόλου των διδασκόντων.

“ Μπορούμε να μάθουμε καλύτερα αν τα σχολικά μαθήματα συνδυάζονται με κάτι που καταλαβαίνουμε, όπως μουσική, θέατρο, χορός, ζωγραφική, φωτογραφία.¹²

- Παιδιά

Ο συνδυασμός μη τυπικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και τεχνικών, δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τέχνη και κίνηση, στο επίσημο εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι ένας τρόπος για να διευκολυνθεί η ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα.

“ Θα θέλαμε να έχουμε μαθήματα φωτογραφίας, ζωγραφικής ή μουσικής. Μαθήματα όπου η γλώσσα δεν είναι απαραίτητη. Αυτά τα μαθήματα θα βοηθούσαν τους μαθητές να νιώσουν πιο κοντά ο ένας στον άλλο και να διασκεδάσουν.

- Μαθητής γυμνασίου στο κέντρο προσφύγων Ριτσώνας

11 UNICEF, Δελτίο τύπου με τίτλο: «Διαβατήριο» για την εκπαίδευση για 8.400 το ελληνικό πρόγραμμα ACE που θα γίνει πρότυπο για εφαρμογή σε όλη την Ε, 17 Ιουνίου 2022, <https://uni.cf/3a45Pum>

12 Εστιασμένη ομαδική συζήτηση στο καμπ Ριτσώνας.

Συστάσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς

Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να διασφαλίσει ότι:

Όλοι οι εκπαιδευτικοί είναι επαρκώς καταρτισμένοι στη διαπολιτισμική εκπαίδευση, τα κτίρια ανακαινίζονται και οι μαθητές αποκτούν πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό που έχει σχεδιαστεί για τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους.

Τα προγράμματα σπουδών και το σχολικό υλικό αναθεωρούνται και προσαρμόζονται ώστε να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα και η συνάφεια για τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες.

Πρωθείται η ανάπτυξη προγραμμάτων που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή όλων των μαθητών, όπως προγράμματα μέσω της τέχνης, της μουσικής και του θεάτρου που ξεπερνούν τα γλωσσικά εμπόδια και ενισχύουν τη συμμετοχή και την αλληλεπίδραση όλων των μαθητών.

Αναπτύσσεται μία πλατφόρμα «βέλτιστων πρακτικών» για πρωτοβουλίες ενσωμάτωσης, μέσω της οποίας τα σχολεία ενθαρρύνονται να μαθαίνουν το ένα από το άλλο και να συνεργάζονται (π.χ. μέσω προγραμμάτων ανταλλαγών) μεταξύ του και με τις τοπικές κοινότητες.

Σε κοινοτικό επίπεδο, προωθούνται προγράμματα για την αντιμετώπιση του στίγματος και των διακρίσεων, και οι πολίτες ενημερώνονται για τα οφέλη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης.

Σε σχολικό επίπεδο, οι διευθυντές των σχολείων οφείλουν να ενθαρρύνουν τη συμπερίληψη από ολόκληρη τη σχολική κοινότητα και να μην εναπόκειται η ευθύνη αυτή στους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν στις τάξεις υποδοχής.

4. Μεταφορά

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΥΠΟ-ΧΡΕΩΣΗ	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020 - 2021	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2021 – 2022
Μεταφορά στα σχολεία	Σε όλα τα παιδιά που τη χρειάζονται παρέχεται μεταφορά για να παρακολουθούν τα μαθήματα στο σχολείο	Σε πολλές περιοχές της χώρας, η αναγκαία διαδικασία σύναψης συμβάσεων μέσω των Περιφερειών δεν ολοκληρώθηκε ή οι δημόσιοι διαγωνισμοί κρίθηκαν άγονοι. Επίσης, η έλλειψη συνοδών στα λεωφορεία, η παρουσία των οποίων για τη μεταφορά των νεαρότερων μαθητών είναι υποχρεωτική από το νόμο (π.χ. καμπ Σερρών και Σκαραμαγκά) επιδείνωσε την κατάσταση.	Τα περισσότερα προβλήματα στις μεταφορές επιλύθηκαν χάρη στην άμεση συνεργασία του ΥΠΠΕΘ με τις Περιφέρειες, τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τα σχολεία. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους υπήρχαν σημαντικά κενά που εμπόδιζαν τα παιδιά να έχουν πρόσβαση στο σχολείο, όπως στην κεντρική Ελλάδα-δομή προσφύγων Ριτσώνας.

Η υποχρέωση του κράτους να παρέχει τα αναγκαία και επαρκή μέσα για τη στήριξη και διευκόλυνση της φοίτησης των παιδιών στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα περιλαμβάνει την υποχρέωση παροχής μεταφοράς στο σχολείο για τους μαθητές εκείνα που τη χρειάζονται. Στην περίπτωση των παιδιών προσφύγων και αιτούντων άσυλο που ζουν σε δομές φιλοξενίας προσφύγων (καμπ) και σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), η μεταφορά είναι απαραίτητη, καθώς οι εγκαταστάσεις αυτές συχνά βρίσκονται σκόπιμα σε απομακρυσμένες -και συχνά δυσπρόσιτες- τοποθεσίες. Στην Ελλάδα, αρμόδιες Αρχές για τη μεταφορά των μαθητών είναι οι Περιφέρειες (Υπουργείο Εσωτερικών). Κατά τη διάρκεια του προηγούμενου σχολικού έτους 2020-2021, σε πολλές περιοχές της χώρας, η μεταφορά παιδιών στο σχολείο δεν είχε παρασχεθεί ή δεν λειτουργήσε σωστά και ομαλά, κυρίως λόγω ζητημάτων που αφορούσαν στις συμβάσεις μεταφοράς μεταξύ των αποκεντρωμένων διοικήσεων (Υπουργείο Εσωτερικών) και των εταιρειών λεωφορείων¹³.

“ 80 παιδιά παρέμειναν εκτός σχολείου από την αρχή της χρονιάς. Επειδή ήταν εγγεγραμμένα σε σχολεία για τα οποία δεν υπάρχουν λεωφορεία. Αντιμετωπίζουμε αυτό το πρόβλημα κάθε χρόνο. Ανακοινώνουν ότι έχουν βρεθεί λεωφορεία για τα μισά σχολεία. Και για τα υπόλοιπα παιδιά; Η μεταφορά είναι μεγάλο πρόβλημα γιατί τα καμπ έχουν δημιουργηθεί εκτός αστικών περιοχών.

- Συντονιστής εκπαίδευσης προσφύγων

13 Σύνηγορος του Πολίτη, Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών που διαβιούν σε Δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου, όπ.π.

Σύμφωνα με τον Έλληνα Συνήγορο του Πολίτη, κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2020-2021, ακόμη και μέχρι τις αρχές Ιανουαρίου 2021 σε πολλές περιοχές της χώρας, η απαραίτητη διαδικασία σύναψης συμβάσεων δεν είχε ολοκληρωθεί ή οι διαγωνισμοί κρίθηκαν άγονοι. Ως εκ τούτου, σε πολλές περιοχές της Ελλάδας οι μαθητές δεν ήταν σε θέση να φθάσουν στο σχολείο ούτε μέχρι το Φεβρουάριο του 2021 (π.χ. στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης Λέρου και Σάμου, στα καμπ Μαλακάσας, Οινοφύτων, Ριτσώνας, Φιλιππιάδας)¹⁴. Επίσης, το γεγονός ότι οι τάξεις των Δομών Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν λειτουργούσαν μέχρι τις αρχές Ιανουαρίου 2021 λόγω καθυστερήσεων στη στελέχωσή τους, δεν συνάφθηκαν συμβάσεις μεταφοράς για ορισμένες από αυτές τις περιοχές, λόγω του ότι οι μαθητές δεν φοιτούσαν ακόμη στο σχολείο. Η απροθυμία των εταιρειών λεωφορείων να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς μπορεί επίσης να οφείλεται στο γεγονός ότι υπήρξαν περιπτώσεις πλήρους διακοπής λειτουργίας δομών φιλοξενίας προσφύγων μετά από υπουργικές αποφάσεις, και συνεπώς η μειοδοτική προσφορά ήταν μια οικονομικά ριψοκίνδυνη επιλογή.

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2021-2022 σημειώθηκαν βελτιώσεις σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αλλά ορισμένες περιοχές εξακολούθησαν να στερούνται μέσα μεταφοράς, όπως το καμπ στη Ριτσώνα. Σύμφωνα με το ΥΠΠΕΘ, οι κύριοι λόγοι για αυτό περιλαμβάνουν¹⁵:

- ▶ Άγονους διαγωνισμούς για μεταφορά των μαθητών.
- ▶ Σχετικά και με το παραπάνω, αιφνίδιες αναχωρήσεις προσφύγων με το κλείσιμο δομών γεγονός που συνεχίζει να αποτρέπει πιθανούς εργολάβους μεταφορών να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς, λόγω του κινδύνου οικονομικής ζημίας.

Συχνά, δεν ζητείται η γνώμη του ΥΠΠΕΘ ούτε αυτό ενημερώνεται για το κλείσιμο των δομών.

- ▶ Συνεχής έλλειψη συνοδών που απαιτούνται κατά τη μεταφορά μαθητών των δύο πρώτων τάξεων του δημοτικού και μαθητών των ειδικών σχολείων. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αρμόδιες Αρχές δεν επιθυμούν ή δεν μπορούν να προσλάβουν και να εκπαιδεύσουν επαρκή αριθμό συνοδών.

Στην έλλειψη ή στις καθυστερήσεις στη μεταφορά των μαθητών αναφέρθηκαν τα παιδιά και οι Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ) ως ένα συνεχιζόμενο εμπόδιο για την εκπαίδευση τη φετινή σχολική χρονιά.

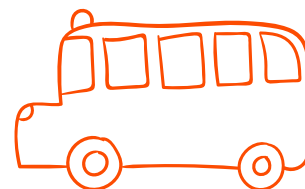
“ Αυτό το σχολικό έτος, από τα 30 δημοτικά σχολεία στα οποία είναι εγγεγραμμένα τα παιδιά μας, βρέθηκαν σχολικά λεωφορεία μόνο για 12 από αυτά. Και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έπρεπε να βρω δωρεά. Δηλαδή, εάν δεν είχε βρεθεί δωρεά, κανένα παιδί δεν θα μπορούσε να πάει σε σχολείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

- Συντονιστής Εκπαίδευσης Προσφύγων

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2021-2022 υπήρξαν βελτιώσεις συγκριτικά με την περσινή χρονιά, όμως για ορισμένες περιοχές δεν υπήρχε μεταφορά.

14 Αυτόθι.

15 Οι πληροφορίες παρασχέθηκαν την 1η Ιουλίου 2022 από το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας (ΥΠΠΕΘ).

Συστάσεις για τη βελτίωση της μεταφοράς των μαθητών

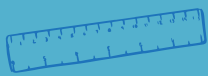
Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει:

Να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ρυθμίσεις και διαδικασίες ώστε όλα τα παιδιά που διαμένουν σε καμπ, σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) ή σε αστικές περιοχές και χρειάζονται μεταφορά, αυτή να τους παρέχεται στην αρχή του σχολικού έτους.

Να προσλάβει συνοδούς λεωφορείων για τα μικρότερα παιδιά πριν την έναρξη του επόμενου σχολικού έτους.

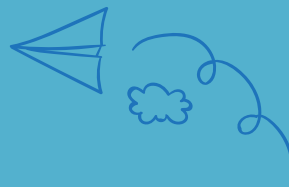
Να απλοποιήσει και κάνει πιο ευέλικτη τη διαδικασία υποβολής προσφορών για τις σχολικές μεταφορές.

Όταν οι διαγωνισμοί κρίνονται άγονοι, να παρέχει άλλα μέσα μεταφοράς, όπως συμβαίνει με τα παιδιά ελληνικής καταγωγής, δηλαδή με την παροχή ταξί, βαν κ.λπ.

Να συμβουλευεται όλους τους εμπλεκόμενους φορείς πριν από την ανακοίνωση κλεισίματος των προσφυγικών δομών και να αποφεύγει να κλείνει δομές κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.

5. Επαρκής στελέχωση και έγκαιρος προγραμματισμός

Βαθμός:

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020 - 2021	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2021-2022
Επαρκής στελέχωση και έγκαιρος προγραμματισμός των τάξεων υποδοχής και των Δομών Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ)	Οι τάξεις υποδοχής και οι Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) πρέπει να είναι πλήρως στελεχωμένες από την αρχή του σχολικού έτους και να ξεκινούν εγκαίρως	Σημαντικές καθυστερήσεις στη στελέχωση των τάξεων υποδοχής (τέλη Οκτωβρίου) και ανεπαρκής αριθμός προσληφθέντων εκπαιδευτικών. Οι τάξεις ΔΥΕΠ υποστελεχωμένες μέχρι τον Ιανουάριο.	Ασαφής αριθμός τάξεων υποδοχής, αλλά 1.358 εκπαιδευτικοί που προσλήφθηκαν για τις τάξεις υποδοχής στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. 110 τάξεις ΔΥΕΠ και πρόσληψη σε αυτές 220 εκπαιδευτικών*

Οι τάξεις υποδοχής και οι ΔΥΕΠ συχνά δεν διαθέτουν επαρκές προσωπικό και δεν είναι σε θέση να λειτουργήσουν για μεγάλο μέρος του σχολικού έτους. Τα σχολεία στην Ελλάδα ξεκινούν το Σεπτέμβριο, αλλά οι τάξεις υποδοχής και οι ΔΥΕΠ συχνά δεν διαθέτουν όλο το απαραίτητο προσωπικό μέχρι τα μέσα του σχολικού έτους. Σύμφωνα με το ΥΠΠΕΘ, κατά το σχολικό έτος 2021-2022, ορίστηκαν 97 Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ) (με 86 ενεργούς μέχρι σήμερα)¹⁶ και λειτούργησαν 110 σχολικές μονάδες

με τάξεις ΔΥΕΠ (83 στην πρωτοβάθμια και 27 στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Επίσης, 1.358 εκπαιδευτικοί προσλήφθηκαν για τις τάξεις υποδοχής της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 220 εκπαιδευτικοί προσλήφθηκαν για τις τάξεις ΔΥΕΠ, συνολικά 1.578 προσλήψεις εκπαιδευτικών κατά το σχολικό έτος 2021-2022. Πρόκειται για βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

“ Θα θέλαμε να έχουμε δραστηριότητες συμπεριληπτικές που να μας εμπνέουν. Δραστηριότητες που να ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα των μαθητών.

¹⁶ Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν την 1η Ιουλίου 2022 από το Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας, 47 Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ) διορίστηκαν σε καμπ/δομές φιλοξενίας και 5 στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης της Σάμου, Χίου, Λέσβου, Λέρου και Κω.

- Α., 13 ετών από το Αφγανιστάν

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η βελτίωση αυτή έρχεται μετά από τις ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις του προηγούμενου έτους. Τον Ιανουάριο του 2021, οι περισσότερες τάξεις ΔΥΕΠ παρέμειναν χωρίς προσωπικό και δεν λειτούργησαν, αφήνοντας τα παιδιά πρόσφυγες και αιτούντα άσυλο σε μία αγχωτική κατάσταση αναμονής¹⁷. Σύμφωνα με το Συνήγορο του Πολίτη¹⁸, κατά το προηγούμενο σχολικό έτος 2020-2021 σημειώθηκε καθυστέρηση σε πολλές περιοχές της χώρας, με τη στελέχωση των τάξεων υποδοχής να πραγματοποιείται στα τέλη Οκτωβρίου. Σύμφωνα με την έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, η λειτουργία των ΔΥΕΠ σε ολόκληρη σχεδόν την επικράτεια δεν είχε αρχίσει πριν τις αρχές Ιανουαρίου 2021, λόγω καθυστέρησης στην τοποθέτηση των εκπαιδευτικών, και ακόμη και εκείνες που τελικά ξεκίνησαν, δεν ήταν αρκετές για να καλύψουν τις ανάγκες.

Η έλλειψη επαρκούς αριθμού τάξεων υποδοχής και η έγκαιρη στελέχωσή τους συνέχισαν να υπονομεύουν τις προσπάθειες των παιδιών να ενταχθούν στην τάξη.

“ Τα παιδιά που πήγαν στο σχολείο και έκαναν μαθήματα νωρίτερα από εμένα είναι πιο μπροστά, ειδικά στην ελληνική γλώσσα.. Νιώθω ότι δεν μπορώ να τα προλάβω, καθώς διδάσκονται μαθήματα μεγαλύτερης δυσκολίας από αυτά που διδάσκομαι εγώ. Τα παιδιά που βρίσκονται τώρα στο σχολείο πήραν τις βασικές γνώσεις, και από τις βασικές γνώσεις χτίζουν τη γλώσσα τους. Δεν έχω κανέναν να με βοηθήσει.

- Όπως ο J., 17 ετών από τη Συρία

17 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες / Save the Children, *Επιστροφή στο σχολείο; Τα παιδιά των προσφύγων στην Ελλάδα στερούνται το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση*, ό.π., σ. 4.

18 Συνήγορος του Πολίτη, *Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών που διαβιούν σε Δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου*, ό.π.

Συστάσεις για τη βελτίωση της στελέχωσης και του προγραμματισμού

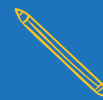
Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει:

Να προσλάβει περισσότερους εκπαιδευτικούς για τις τάξεις υποδοχής και τις ΔΥΕΠ και να δημιουργήσει κατάλληλες τάξεις υποδοχής και ΔΥΕΠ για να ανταποκριθεί στις ανάγκες των παιδιών.

Να προσλάβει επειγόντως επιπλέον Συντονιστές Εκπαίδευσης Προσφύγων.

Να προγραμματίσει τις τάξεις υποδοχής ώστε να ξεκινούν ιδανικά πριν από τις κανονικές τάξεις και όχι αργότερα από την έναρξη του σχολικού έτους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει:

Να απλουστεύσει τη διαδικασία υποβολής αίτησης χρηματοδότησης των τάξεων υποδοχής και να δώσει προτεραιότητα στην επένδυση στην εκπαίδευση των προσφύγων και των μεταναστών στους συνολικούς πόρους χρηματοδότησης που διατίθενται για την Ελλάδα.

6. Προσπάθειες εξάλειψης της μισαλλοδοξίας

Βαθμός:

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020 - 2021	ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2021 - 2022
Προσπάθειες για τον τερματισμό της μισαλλοδοξίας στις τοπικές κοινότητες και διασφάλιση αποτελεσματικής ένταξης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών	Οι Αρχές καταβάλλουν προσπάθειες για να διασφαλίσουν ότι οι οικογένειες των προσφύγων και μεταναστών θα αισθάνονται ασφάλεια να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο	Ξενοφοβικά συμβάντα και περιστατικά κατά προσφύγων. Καταγγελίες για εγκλήματα μίσους και ρητορική μίσους υπό διερεύνηση. Τοπικές κοινότητες επιμένουν να κρατούν αρνητική στάση απέναντι στα παιδιά πρόσφυγες.	Προσπάθειες από το πρόγραμμα της UNICEF <i>All Children in Education (ACE)</i> – <i>Όλα τα παιδιά στην Εκπαίδευση</i> και το ΥΠΠΕΘ, με ενημερωτικές συναντήσεις που πραγματοποιούνται σταδιακά σε όλη την Ελλάδα, στις οποίες συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες Αρχές και των οποίων στόχος είναι η εξομάλυνση των αντιδράσεων, η ευαισθητοποίηση, η υπενθύμιση των υποχρεώσεων κλπ. Κρίσιμα ζητήματα παραμένουν ο ρατσισμός, η ξενοφοβία και ο γενικός στιγματισμός του πληθυσμού προσφύγων/μεταναστών και η έλλειψη κατάλληλης πολιτικής ένταξης.

Η ξενοφοβία και τα περιστατικά μισαλλοδοξίας κατά προσφύγων δεν είναι σπάνια στην Ελλάδα και επηρεάζουν αρνητικά την πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση. Για παράδειγμα, υπάρχουν τοπικές κοινότητες που εξακολουθούν να αντιτίθενται στη δημιουργία τάξεων υποδοχής και ΔΥΕΠ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η αντίθεση οδήγησε ακόμη και σε έρευνες από εισαγγελίες για καταγγελίες εγκλημάτων μίσους. Σε άλλες περιπτώσεις, οι γονείς ζήτησαν από τα δικαστήρια να ακυρώσουν τη δημιουργία των τάξεων αυτών²⁰.

19 Παρακολουθεί την πρώτη τάξη του λυκείου. Η συζήτησή μας έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια ομαδικής συζήτησης στο κέντρο προσφύγων στα Λαγκαδίκια.

20 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες / Save the Children, *Επιστροφή στο σχολείο; Τα παιδιά των προσφύγων στην Ελλάδα στερούνται το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση*, ό.π., σ. 5.

“ Πιστεύω ότι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι είμαστε πρόσφυγες. Δεν θέλουν να είμαστε στην τάξη τους επειδή πιστεύουν ότι είμαστε βρώμικοι και κλέφτες. Προσπαθούν λοιπόν να κρατήσουν τα πράγματά τους μακριά από εμάς.

- Β., 16 ετών από το Ιράκ¹⁹

Σύμφωνα με έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη το 2021, τα παιδιά σε περισσότερα από τα μισά καμπ και ΚΥΤ δήλωσαν ότι αντιμετώπισαν αρνητική στάση και επιφυλάξεις από τις τοπικές κοινότητες, και ότι αυτό επηρέασε αρνητικά την ένταξή τους στο σχολείο. Το καμπ στη Ριτσώνα είναι ένα τέτοιο παράδειγμα, όπου μέχρι τις αρχές του 2021, η πλειονότητα των παιδιών δημοτικού σχολείου δεν μπορούσαν να εγγραφούν στο σχολείο της περιοχής με την αιτιολογία ότι τάξη ΔΥΕΠ επρόκειτο να ξεκινήσει μέσα στον καταυλισμό, κάτι που δεν συνέβη ποτέ²¹.

Η αρνητική αυτή στάση επηρεάζει επίσης τις σχέσεις των παιδιών προσφύγων και μεταναστών με τους άλλους μαθητές, καθώς και την ικανότητά τους να απολαμβάνουν το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση. Γενικότερα, κατά τη διάρκεια του τρέχοντος σχολικού έτους 2021-2022, ο εκφοβισμός και η βία στα σχολεία εξακολουθούν να αποτελούν κρίσιμο ζήτημα για όλα τα παιδιά στην Ελλάδα, με τα πιο ευάλωτα να πλήττονται περισσότερο.

“ Είχαμε εκδρομή, αλλά δεν με ενημέρωσαν. Πήγα στο σχολείο και είδα ότι τα άλλα παιδιά είχαν συγκεντρωθεί (για να φύγουν). Όλα τα παιδιά πήραν το χαρτί (για την εκδρομή). Εμένα δεν μου το έδωσαν.

- Α., 13 ετών από το Αφγανιστάν

Η έλλειψη σαφούς εθνικής πολιτικής ένταξης σημαίνει ότι δεν υπάρχει συστηματική κυβερνητική προσπάθεια για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων. Ωστόσο, φέτος το ΥΠΠΕΘ μαζί με τη UNICEF ανέλαβαν δράσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος, διοργανώνοντας επιτόπιες επισκέψεις σε διάφορες περιοχές για να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο οι τοπικές κοινότητες αντιδρούν στην εκπαιδευτική ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών, και να κινητοποιηθούν οι τοπικοί φορείς και μηχανισμοί όπως ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) και οι διαχειριστές των καμπς του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου²².

21 Συνήγορος του Πολίτη, Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών που διαβιούν σε Δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου, όπ.π., σ. 8.

22 Οι πληροφορίες παρασχέθηκαν κατά τη διάρκεια συνάντησης ΜΚΟ με την ACE UNICEF, 31 Μαρτίου 2022.

Συστάσεις για τη βελτίωση των προσπαθειών τερματισμού της μισαλλοδοξίας και για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής ένταξης των παιδιών

προσφύγων και μεταναστών

Η κυβέρνηση της Ελλάδας θα πρέπει:

Να αναπτύξει μία βελτιωμένη εθνική πολιτική ένταξης και ενσωμάτωσης και ένα σχέδιο για την εφαρμογή της σε όλα τα σχολεία της χώρας.

Να πραγματοποιεί σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες για όλα τα παιδιά και τις οικογένειές τους με τις τοπικές κοινότητες και να καλύπτει τα έξοδα για τα παιδιά που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να συμμετάσχουν σε αυτές.

7. Συστάσεις των παιδιών

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και των ομαδικών συζητήσεων, τα παιδιά, έκαναν ορισμένες συστάσεις προς την ελληνική κυβέρνηση και τα σχολεία σχετικά με την εκπαίδευσή τους. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

Μας αρέσει το σχολείο, αλλά θα θέλαμε ένα πιο φιλόξενο περιβάλλον από την πλευρά των άλλων μαθητών και από τους δασκάλους. Κι εμείς έχουμε όνειρα: να γίνουμε γιατροί, οδοντίατροι, καλλιτέχνες, μηχανικοί, προγραμματιστές υπολογιστών, ηθοποιοί[...]. Αλλά χρειαζόμαστε ένα σχολείο να μας αποδεχθεί για αυτό που είμαστε.

Θα θέλαμε και οι άλλοι εκπαιδευτικοί (εκτός από εκείνους της ελληνικής γλώσσας) να βοηθήσουν τα παιδιά που δεν καταλαβαίνουν πολύ καλά.

Το σχολείο πρέπει να αλλάξει. Τα παιδιά πρέπει να αγαπούν το ένα το άλλο και να μην κατηγορούν τους άλλους λόγω της εθνικότητάς τους. Πολλές φορές, δεν το λένε, αλλά το υπονοούν με τη συμπεριφορά τους. Είμαστε στην τάξη και κατά τη διάρκεια του μαθήματος, μας κοιτάζουν, μας δείχνουν και γελούν μαζί μας. Στο τέλος, έπρεπε να αλλάξουμε τάξη.

Θα προσπαθούσαμε να μάθουμε στα παιδιά να τα πηγαίνουν καλά το ένα με το άλλο, να μην προσβάλλουν το ένα το άλλο. Και να φροντίζουν το ένα το άλλο.

Θα θέλαμε μαθήματα με αλληλεπίδραση και συνεργασία μεταξύ των μαθητών. Να τους δείξουμε αυτά που γνωρίζουμε και (οι συμμαθητές μας) να μας διδάξουν όσα γνωρίζουν.

Θα λέγαμε στους μαθητές ότι οι πρόσφυγες είναι επίσης άνθρωποι, όπως όλοι μας. Είσαι άνθρωπος. Είμαι άνθρωπος. Σε περίπτωση που κάνουμε κάτι λάθος, μπορούν να μας διδάξουν, δεν χρειάζεται να μαλώνουν μαζί μας.

Οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να διδάσκονται τον τρόπο δημιουργίας μιας θετικής ατμόσφαιρας για όλους τους μαθητές. Και να καταλάβουν ότι οι εκδρομές είναι σημαντικές για εμάς, και ότι οι κοινές δραστηριότητες με τα ελληνόπουλα μέσα ή έξω από το σχολείο μάς βοηθούν να χτίσουμε έναν ισχυρό δεσμό· να κάνουμε φίλους.

© Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), Save the Children International (SCI) και Γη των ανθρώπων (Terre des hommes Hellas), Ιούλιος 2022

Η έκθεση αυτή συντάχθηκε από τους Ελένη Πασιά (Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες), Μελίνα Σπαθάρη (Γη των ανθρώπων - Terre des hommes Hellas) και Ντάνιελ Γκόρεβαν (Save the Children International-SCI).

Οι συγγραφείς θα ήθελαν να ευχαριστήσουν το προσωπικό του Αυτοτελούς Τμήματος Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για τη συνεργασία τους και τη θετική ανταπόκρισή τους σε αιτήματα για ενημερώσεις και πληροφορίες. Η Ομάδα Εργασίας για την Εκπαίδευση (υπό την Προεδρεία της UNICEF) και η Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρείχαν επίσης χρήσιμες επικαιροποιημένες ενημερώσεις για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης.

